

Jaarverslag 1994 - Bond van Friese Vogelbescherming Wachten

Zoals gewoonlijk weer een keurig uitgevoerd jaarverslag over 1994 van de BFWV. Behalve dat het jaarverslag doordrenkt is van de Kievitsele- renrapersgeest zijn er ook nog andere bezigheden waarmee sommige leden zich bezighouden, zoals Werkgroep Kerkuilen Friesland (249 broed- gevallen in 1993), Vogelmeldingsdienst (Geel- pootmeeuw, Taigaboomkruiper, Klapekster, Ame- rikaanse Smient, Poelsnip en dergelijke), Vogel- asiël 'De Fûgelhelling' te Ureterp, (in oeverzwa- luwwand kwamen in 1994 achttien paartjes tot broeden), Vogelopvangcentrum 'Fûgelspits', Lauwersmeer en Stichting 'Vogelverzorgings- fonds Friesland' (wintervoeding).

Uit de door de wachten opgezonden inventarisatieformulieren kon worden berekend dat er in 1994 op 85.880 ha wei- en bouwland aan nazorg werd gedaan. Op 89.046 ha werden broedparen geïnventariseerd. Van 28 verschillende vogel- soorten werden 66.656 nesten gevonden (77,62 per honderd ha). Van deze soorten werden totaal 98.055 broedparen geteld (110,12 per honderd ha). Het gebruik van nestbeschermers is ten op- zichte van 1993 iets gedaald, namelijk van 4641 naar 4315 nestbeschermers. De Kievit, Grutto en ook de Scholekster vertoonden een duidelijke te- ruggang. De dalende tendens bij Kempphaan, Watersnip, Slobeend en Veldleeuwerik zette zich voort.

Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij het secretariaat de heer J. Bouma, P. Stuyvesantweg 76, 8479 HK Olde- trijne, 05619 - 391.

Knobbelzwaan in Gooi en omstreken - 1992

In 1992 werd opnieuw een telling uitgevoerd van Knobbelzwanen in de ruigebieden in het werkge- bied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Om- streken. In 1978, 1979 (2x), 1980 (2x), 1988, 1990 en 1991 werden eveneens tellingen in dit gebied gedaan. In 1992 werden 101 deelgebieden geïn- ventariseerd en van deze voorjaarstelling heeft F.H. van de Weijer een interessant rapport op- gesteld. In 1992 werden 77 broedparen, waarvan slechts 55 paren tot broeden kwamen, vast- gesteld. In totaal, inclusief de broedvogels en de jongen, werden 666 Knobbelzwanen geteld.

Het aantal succesvolle broedparen bedroeg 42 paren welke te zamen 220 jongen voortbrachten. De stand blijkt zich echter te stabiliseren. Uit het onderzoek komt naar voren dat in het gebied een grootschalige vervolging van deze bij de Vogel- wet 1936 beschermde vogelsoort plaatsvindt. Het Wijde Blik, het Gooimeer en het IJmeer wordt voornamelijk door niet-geslachtsrijpe Knobbelzwanen als ruigebied gebruikt. De beide randmeren dienen bovendien voor een groot aantal dieren als voorverzamelplaats voor de trek naar de belangrijke ruigebieden in het IJ- selmeer. Dit blijkt uit een toename van de aantal- len in mei en een afname in juni dat een mogelijk-

ke doortrekkie is. Behalve de onderzochte ge- bieden dient wellicht ook het Naardermeer als ruigebied.

F.H. van de Weijer: De Knobbelzwaan in het Gooi en omstreken in 1992. 33 bladzijden, 1 bijlage (1994). Uit- gave nummer 82 van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Zolang de voorraad strekt is het rapport tegen kostprijs en verzendkosten verkrijgbaar door storting van f 9,- op bankrekeningnummer 49.05.89.995 ten name van F.H. van de Weijer, Johannes Geradtsweg 65, 1222 PN Hilversum, onder vermelding van 'knobbelzwanenrapport 1992'. Nadere informatie 035 - 858 790 ('s avonds).

Integraal Waterbeheersplan Amstel, Gooi en Vecht 1994 - 1998

Door de algemene besturen van het Hoogheem- raadschap Amstel en Vecht en het Zuivering- schap Amstel- en Gooiland is voor ieders taken en bevoegdheden het Integraal Waterbe- heersplan Amstel, Gooi en Vecht 1994 - 1998 (IWBP-AGV) vastgesteld.

Het vastgestelde IWBP-AGV is ter goedkeuring aan de betrokken provincies gezonden. Het col- lege van Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht heeft op 23 november 1994 nummer wa- ter 5/94 het Utrechtse waterkwaliteitsgedeelte goedgekeurd.

Het plan kan schriftelijk worden besteld bij het hoog- heemraadschap Amstel en Vecht, postbus 97, 1190 AB Ouderkerk aan de Amstel. De verschuldigde kosten voor het plan bedragen f 42,50, inclusief verzend- kosten. De kosten van de brochure bedragen f 7,50, in- clusief verzendkosten en kan telefonisch worden besteld op telefoonnummer 02963 - 3153.

Tentoonstelling: 'Vogels in De Kempen'

Van 26 februari tot en met 21 mei 1995 is in het Milieu Educatie Centrum (Gennepeweg 145, 5644 RS Eindhoven) de tentoonstelling 'Vogels in De Kempen' te zien.

Deze tentoonstelling is in samenwerking met de Vogelwerkgroep De Kempen tot stand gekomen. De tentoonstelling laat zien hoe veranderingen in verschillende landschapstypen in de Kempen verschuivingen tot gevolg hebben in de soorten- samenstelling van vogels. De verschillende land- schapstypen die worden besproken, zijn: heide en stuifzanden, vijvers, vennen en moerassen, beken en beekdalen, agrarische gebieden, bos- sen, dorpen en steden.

Door verdroging, verzuring en veranderingen in beheer zijn veel soorten vogels in aantal achter- uitgegaan of verdwenen. Typische heidesoorten als Korhoen en Klapekster zijn vrijwel verdwenen als broedvogel, maar ook minder in het oog springende soorten zijn verdwenen. Ook zijn er verschuivingen opgetreden: de Roodborsttapuit heeft het agrarische landschap verlaten en heeft zich gevestigd op de Heide.

Een oplossing om verdere achteruitgang tegen te gaan, is het vormen van grotere aaneengeslo- ten natuurgebieden, zoals bij de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur (de EHS) wordt nagestreefd.

In de tentoonstelling zijn verschillende spellen opgenomen en er is een diorama ingericht met een stukje bos en heide, waarin verschillende vogels zijn opgesteld. Veel vogels die u tijdens een fietstocht door de omgeving tegenkomt, zult u in de tentoonstelling van heel dichtbij kunnen bekijken. Van veel soorten vogels rond huis is het geluid te horen.

Door de Vogelwerkgroep De Kempen is tijdens de tentoonstelling een uitgebreid programma opgezet met zeven voegelexcursies in de omgeving en drie lezingen. Voor het onderwijs is speciale begeleiding ontwikkeld.

Openingstijden:

maandag tot en met vrijdag: 13.30 - 17.00 uur

zondag: 14.00 - 17.00 uur

Voor groepen na telefonische afspraak tevens:

dinsdag tot en met vrijdag: 9.00 - 12.30 uur

Toegang gratis. Inlichtingen en reserveringen: 040 - 387 490.

Lezing over Gierzwaluwen met films te Eindhoven

Van 26 februari tot en met 21 mei 1995 is in het Milieu Educatie Centrum, Gennepweg 145, 5644 RS Eindhoven, 040 - 387 490 de tentoonstelling 'Vogels in de Kempen' te zien. Deze tentoonstelling is in samenwerking met de Vogelwerkgroep De Kempen tot stand gekomen.

De tentoonstelling is zondag tot en met vrijdag geopend van 13.30 - 17.00 uur, zondags wordt een half uur later geopend. Toegang gratis. Inlichtingen en reserveringen kunnen telefonisch worden aangevraagd.

Bij de tentoonstelling behoren tevens een excursieprogramma en drie lezingen. De laatste lezing vindt plaats op donderdagavond 11 mei 1995 in het Milieu Educatie Centrum, Gennepweg 145 te Eindhoven over Gierzwaluwen door Chris Mulder.

Chris Mulder is geobsedeerd door Gierzwaluwen en gaat van allerlei vertellen over deze snelheidsduivel. Bovendien worden er twee films over de Gierzwaluw vertoond, namelijk 'Devil Birds' van Derek Bromhall van de Universiteit van Oxford en een filmje uit de serie 'Tier Porträt', getiteld 'Der Mauersegler' (subtitel 'Ein Leben im Flug'). Chris Mulder zal de filmpjes ook presenteren.

Nestkastcontrole en ringactiviteiten in en rond Ede en Noord-Ginkel

De verslagen over 1992 en 1993 geven weer interessante resultaten. Op de Noord-Ginkel hingen in 1992 in totaal 242 nestkasten (in 1993 waren dat 237 stuks). Voor Boomkruipers hingen twaalf spleetkasten. Dit zijn speciale kasten met een opening van 115 x 32 mm naar de stam toe gericht. In 1992 en 1993 bewoonden respectievelijk 93 en 75 Bonte Vliegenvangers de kasten en slechts één en twee Gekraagde Roodstaarten. De kasten werden respectievelijk door zes (1992) en negen (1993) soorten bewoond. Vóór 1958 werden op de Noord-Ginkel bij Ede nog géén Bonte Vliegenvangers in nestkasten aangetroffen. In 1992 was 52% van de bewoonde kasten bezet door deze soort. Vanaf 1958

werden ruim 7300 Bonte Vliegenvangers geringsd. Een totale uitwerking van alle terugmeldingen uit dit gebied zou wellicht interessante gegevens aan het licht kunnen brengen.

In het broedseizoen werd de 40.000ste ring aangelegd.

De samenstellers van de verslagen over 1992 en 1993 zijn J.N. van Laar en H. Stel. De verslagen zijn tegen kostprijs aan te vragen bij H. Stel, Balliaan 5, 6712 AW Ede, 08380 - 10 875.

Gooise Ecologische Infrastructuur

In 1993 is onderzoek verricht naar de invulling van de ecologische infrastructuur van het Gooi. Drie doelstellingen zijn de leidraad geweest voor het onderzoek dat door Peter van der Linden werd verricht. In de eerste plaats onderzoek naar mogelijk herstel van de onderlinge relaties en verbindingzones voor dieren en planten die in het dichtbevolkte Gooi en nabije omstreken voorkomen met daarbij in tweede instantie een onderzoek naar mogelijkheden van herstel van de landschappelijke relaties en ten derde het zo concreet mogelijk aandragen van praktische en uitvoerbare oplossingen aandragen, onderverdeeld in korte en lange termijn.

Het ontbreken van een ecologische infrastructuur is niet alleen de aanleiding voor het uitsterfen van dier- en plantesoorten. Wel heeft het tot gevolg dat, als in een gebied een soort plaatselijk uitsterft, een ontbrekende infrastructuur het herstel belemmert. Dieren en planten kunnen het gebied dan niet opnieuw bevolken.

De nota behandelt de migratie, populatiedynamica en enkele indicatoren zoals Boomarter, Watervleermuis, Kale en Behaarde Rode Bosmier, Zandhagedis, enkele loopkeversorten, Ringslang, Waterspitsmuis, Heikikker, Kamsalamander, Aardmuis, enkele vliedersorten, Das en Bergeend.

Enkele algemene oplossingen worden in de nota besproken zoals tunnels, bruggen, wegen en de kosten daarvan. Een geheel hoofdstuk is gewijd aan poelen, het onderhoud en de ecologische infrastructuur. Als voorbeeldprojecten worden behandeld een ecoduct over de Hilversumse Weg bij het Sint Janskerkhof te Laren, de Zanderij Crailo tussen Hilversum en Bussum en natuurbouw langs de Gooimeerkust ten oosten van Huizen.

Het onderzoeksrapport is verkrijgbaar bij de Milieu-federatie Noord-Holland te Zaandam door overmaking van f 34,- (inclusief verzendkosten) op gironummer 1 945 544 van bovenvermelde federatie, onder vermelding van 'nota GEIS' en uw naam en adres.

Betekenis van Nationaal Park Veluwezoom voor vogels

Norbert Kwint heeft in dienst van Sovon de door de Vogelwerkgroep Arnhem en Omstreken verzamelde gegevens bewerkt en verwerkt ten behoeve van de beheerevaluatie van het Nationaal Park Veluwezoom van de Vereniging Natuurmonumenten. Een magnifiek en consciëntieus uitgewerkt rapport waarvan wij alleen maar zouden willen dat de vogelbevolking van elk bezit van de Vereniging Natuurmonumenten op de zelfde wijze zou kunnen worden vastgelegd.

Het rapport bestaat uit drie onderwerpen. Ten eerste wordt het belang van het gebied als geheel beschreven en welke vogelsoorten er voorkomen en in welke aantallen en welke aantalsveranderingen zich de laatste vijftien jaar hebben voorgedaan. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het belang van de diverse, onderscheiden terreintypen. Hierbij valt op dat er sprake is van een grote variatie aan typen en dat de verspreiding van karakteristieke, en deels zeldzame en rode-lijstsoorten, groot is. Ten slotte worden de aantalsveranderingen onder meer in verband gebracht met het beheer en de ontwikkelingen elders in ons land.

De volgende vogelsoorten worden afzonderlijk besproken: Wespendif, Havik, Sperwer, Bui-zerd, Torenvalk, Boomvalk, Nachtzwaluw, Ijsvogel, Draaihals, Groene Specht, Zwarte Specht, Kleine Bonte Specht, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Grote Gele Kwikstaart, Roodborsttapuit, Tapuit, Gekraagde Roodstaart, Fluiter, Vuurgoudhaantje, Boomklever, Raaf, Sijs, Kruisbek, Appelvink en Geelgors.

In de periode 1979-1994 broedden achttien rode-lijstsoorten in het gebied. Hiervan zijn er vier verdwenen (Oeverzwaluw, Korhoen, Steenuil, Patrijs) en er broedden er tien jaarlijks in wisselend aantal. Nieuw was de vestiging van de Raaf (rode-lijstsoort) en van Grote Kruisbek en Sijs. Van de te verwachten rode-lijstsoorten is het kleine aantal paren van Duinpieper, Klapekster, Grauwe Klauwier en Draaihals opmerkelijk. Van negentien soorten van bos en heide komt meer dan 1% van de Nederlandse populatie op de Veluwezoom voor. De Raaf is daarvan relatief het talrijkst, gevolgd door de Nachtzwaluw, Fluiter, Boomklever, Draaihals en Wespendif. In vergelijking met de Veluwapopulatie komen twaalf soorten relatief talrijk voor, met name soorten van sprengen, rijke loofbossen en overgangslandschappen tussen bos en heide. Van de karakteristieke soorten namen er in 1979-1994 tien toe. De toename van de Nachtzwaluw is tegengesteld aan de afname in Nederland. Onder andere Geelgors, Roodborsttapuit en Veldleeuwerik bleven gelijk in aantal, maar namen landelijk af. Het belang van Veluwezoom voor deze gebieden is toegenomen. De meest opmerkelijke afname is vastgesteld bij Boomvalk, Groene Specht en Tapuit. Soorten die hun optimum in bossen van uitheemse naaldbomen bereiken (Goudhaantje), nemen af door het kapen van deze opstanden en soorten die foerageren op cultuurgronden (Kauw), nemen af in aantal door extensivering van het gebruik van deze gronden.

In de periode 1979-1994 zijn circa honderd vogelsoorten vastgesteld als broedvogel op het Nationaal Park Veluwezoom. Dit is ruim 62% van de soorten die in 1976-1990 in Midden-Gelderland als broedvogel werden aangetroffen. In 1990-1994 zijn jaarlijks negentig tot honderd broedvogelsoorten vastgesteld. Dat is 50% van de circa 190 vogelsoorten die in Nederland broedend zijn aangetroffen. Van de soorten die in bos, heide en stuifzand hun optimum bereiken, ontbrak er in de periode 1990-1994 vrijwel geen!

N.D. Kwint: De betekenis van het Nationaal Park Veluwezoom voor vogels. Sovon-onderzoeksrapport 94/02, Rapport Vogelwerkgroep Arnhem en Omstreken 94-2, NM-inventarisatierapport, Beek-Ubbergen, Arnhem en 's-Graveland (1994). 152 bladzijden, 12 bijlagen, 1 inlegvel, 47 figuren, 23 tabellen, 11 zwartwitfoto's, 8 pentekeningen van Jos Zwarts. Het rapport is verkrijgbaar door storting van f 15,- (inclusief verzendkosten) op girorekening 2 905 988 ten name van Sovon, Beek-Ubbergen, onder vermelding van 'Sovon-onderzoeksrapport 94/02 - Vogels Veluwezoom, Kwint' en uw naam en adres.

Nieuwe uitgave van standaardwerk over vissen op CD-ROM

Onlangs is er een nieuwe uitgave verschenen van 'Fishes of the Northeastern Atlantic and the Mediterranean'. Dit werk is oorspronkelijk in vijf afzonderlijke delen als boek uitgegeven. Een nieuwe bijgewerkte versie ervan in thans beschikbaar op CD-ROM. Alle informatie staat nu in de vorm van een 414 Megabyte database op één enkele schijf. Het werk is uitgegeven door ETI-UNESCO in Amsterdam. De eindredacteur van zowel de oorspronkelijke uitgave als van deze nieuwe digitale uitgave is professor dr. Jean-Claude Hureau.

De CD bevat de recente aanpassingen van de auteurs van het oorspronkelijke werk, aangevuld met determinatiegegevens, beschrijvingen van soorten en taxa. Voor het toegankelijk maken van deze gegevens is er een verklarende trefwoordenlijst met 1.000 trefwoorden en referentiesysteem met 5.000 verwijzingen, verspreidingskaarten, tekeningen en synoniemen, die soms in tweëntwintig talen voorkomen. De uitgave is bovendien verrijkt met kleurenplaten uit Bloch's Boek van de Europese Vissen uit 1785, aangevuld met andere zwartwit- en kleurenplaten en video's van directeur-generaal van de UNESCO, Frederico Mayor, van prof. Hureau en anderen. In eerste instantie is de uitgave uitgebracht voor Macintosh computers, maar in februari 1995 zal er ook een versie voor Windows verschijnen.

De uitgave kan worden besteld via de boekwinkel of rechtstreeks via Springer Verlag, de UNESCO of bij de kantoren van ETI in Amsterdam of Japan. De adressen zijn: Springer-Verlag, telefoon +49 30 34 005 260, fax +49 30 82 07 301, mailbox Internet: ordersspringer.de, UNESCO Publishing, 7, Place de Fontenoy, F-75352 Paris 07 SP, Frankrijk, fax +33 1 42 733 007, ETI hoofdkantoor: Universiteit van Amsterdam, Mauritskade 61, 1092 AD Amsterdam, 020 - 5 257 239, fax 020 - 5 257 238, e-mail: infoeti.bio.uva.nl, ETI-Japan: Tokushima Biological Lab. Shikoku University, 771-11 Tokushima, Japan, fax +81 886 37 1040, e-mail: SGX01317-niftyserve.or.jp.

ETI geeft, in samenwerking met Springer Verlag en UNESCO, nog verscheidene andere uitgaven uit op CD-ROM. Voor inlichtingen kunt u terecht bij bovenstaande adressen.

■ Hureau, J.-C. (ed.) (1994): Fishes of the Northeastern Atlantic and the Mediterranean. CD-ROM, ETI-UNESCO Amsterdam. US\$ 199.- (US\$ 159.- voor samenwerkende organisaties). ISBN 3-540-14509-5 (Macintosh-versie), ISBN 3-540-1408-7 (Windows-versie).